

«МИ, ВЕСЬ НАРОД УКРАЇНИ, НЕ ХОЧЕМО ДО НИХ ПРИЄДНУВАТИСЯ...»

Щоденник

*Стоїть Чернігів, наче скеля,
воює Харків і Херсон,
Каховка, Сосниця, Прилуки,
Житомир, Суми – в унісон.*

*Не сплять і Конотопські відьми –
дарують порчі ворогам.
За кров дітей, за горе, відчай,
за все відплатим гівнюкам.*

*Бульбаш стріляє вже у спину,
продав й сусідів, й свій народ,
а білоруси безхребетні
мовчать, води набрали в рот.*

*По всій країні дзвонять дзвони,
молитви в серці за синів.
Ми вже не порізнє, ми – єдині,
і хто б там що не говорив.*

*Ми в себе вдома, ми – родина.
Весь світ у шоці прозріва.
Не скорить демон Україну –
все Небо нам допомога.*

* * *

24.02.22 року в 5 годин ранку за українським часом почали бомбити Україну (за московським о 4-й годині).

Без оголошення війни росія напала на Україну, нібито проводячи операцію з неугодами України націоналістами. Почали наступ на Україну з різних напрямків. На Чернігів йшли колони танків, броньованих машин, артилерійських систем та інша техніка. Ішли з території білорусі в напрямку Нові Яриловичі–Чернігів. Наші воїни в перший день війни підірвали міст біля під'їзду до Ріпок. Коли їхала колона війська росії, наші воїни всю їх колону розгромили. Але в них техніки багато і починали їхати інші колони, об'їжджаючи підірваний міст через Ріпки. Московити несли великі втрати, як людей, так і техніки. Звірюючи від цього, розстрілювали будинки в селах, які зустрічалися на їхньому шляху.

Наші воїни давали гідну відсіч і не впускали колони ворожої техніки в місто. Вони змушені були повертати навколо Чернігова або в сторону Масанів, або по об'їзній в сторону Епіцентра.

З аеродрому в Гомелі вилітають літаки і бомблять місто. Перші два літаки збив працівник Укрпошти, який пішов добровольцем в армію.

Ріпки в даний момент захопили росіяни. Поселились в будинках людей, яких повиганяли зі своїх домівок. В наступ не хочуть йти, бо бояться, що їх розгромлять наші воїни. Сидять і очікують.

Нова Подусівка розгромлена повністю, Масани теж постраждали від ворога. Олександрівка постраждала теж дуже.

Другий напрямок ворога – на Городню. Городня під їхньою окупацією. Колони йдуть на Седнів і далі на Київ і зустрічають гідну протидію нашої армії. Багато спаленої техніки, трупи солдат лежать прямо вздовж шляху. Багато солдат кидають техніку і розбігаються по лісах. Були випадки, що солдати здавалися лісникам, які в лісі ходять зараз зі зброєю.

¹ Ольга Іванівна Удовенко – мати історикіні, співробітніці Українського інституту національної пам'яті Наталії Слобожаніної.

Ворог розраховував, що їхня армія зуміє взяти Київ за декілька днів, але так не сталося.

Пропагандисти з рф говорили, що українці будуть зустрічати їхню армію квітами. А натомість все пішло не так.

Прості українці виходять на мітинги проти солдат рф, закликають покинути нашу країну і йти додому, співають наш гімн, виходять з нашими прапорами. Такі мітинги на Чернігівщині були в Городні, Замглаї, на Менщині. Мені сподобалась історія, коли в російського корабля закінчувалося пальне, а вони в морі зустріли грузинське судно і стали просити пального, то ті сказали: «Руський корабль іди нах..й, гребіть веслами...».

В інтернеті багато різних історій було викладено:

- російський танк віджали, під'єднали до трактора і поїхали;
- солдати рф в селі палками б'ють у дворі курей і кидають собі в мішок;
- бабусі качалками забили диверсанта і передали теробороні.

Росіяни важко вимовляють деякі українські слова. Тому, щоб їх розпізнати, українці придумали паролі дня:

- Укрзалізниця з'їла паляницю, а після того сходила в перукарню.
- Лисиця верзе нісенітниці та везе паляниці Укрзалізницею.
- В магазинах Хропівниці
Продають паляниці
Зі смаком полуниці
Які везуть по Укрзалізниці.

Багато хто обурюється і говорить: «Яка нахер паляниця, нехай вчать: цвинтар, дзвіниця».

Коли росіяни сказали, що вони прийшли звільняти українців, то одразу народ придумав слоган: «Неможливо прийти звільняти тих, хто і так вільний».

За час війни Чернігів зазнає великих руйнувань і людських смертей. Зруйновано житлові будинки, в яких загинуло дуже багато людей.

Епіцентр, водоканал, дитяча стоматполіклініка, дитяча бібліотека, колишній кінотеатр Щорса, гастроном ЗАЗ, Новоселівка, привокзальний базар, Ріпкинська база (обстріляли, коли люди купували продукти, є загиблі), готель «Україна», дитячі садочки, самий новий – тільки збудований на новій Подусівці розгромили зовсім, школи, стадіон центральний, церкву на кладовищі в Яцево і інше...

У місті немає води, тепла, електроенергії, в районі Рокосовського немає і газу. В районі Рокосовського машина привезла воду для людей, то коли зібралися люди за водою, розстріляли машину, є загиблі і поранені люди. 16 березня також розстріляли чергу за хлібом під магазином (15 загиблих). Біля 12-ї школи часто обстрілюють касетними боєприпасами з реактивних систем залпового вогню.

15.03.22

Сьогодні 20-й день війни. Скільки горя, смутку звалилося на мою країну, на рідну Чернігівщину. Часто літають літаки, доводиться бігати в підвал. Сьогодні теж сидимо в підвалі, чуємо вибухи. Дворові сміливці періодично вибігають у двір, спілкуються з військовими. Через якийсь час заходять і говорять всім, що є дві новини: одна хороша, інша погана. Оголошують всім, що наші збили літак, а другий втік.

Ти сидиш у тому пильному, холодному, не пристосованому підвалі й радієш, як мала дитина. Обстановка дружня, людяна. Хтось спить на якихось ящиках, піддонах від будматеріалів, а комусь дістався диван без ніжок, майже розвалений – це добре. Моє коронне місце – один із телевізорів минулого випуску. Дехто сидить на табуретках або стільчиках. Усі дружні. Якщо прийшло більше людей, то із загашника виносять доски, з яких стирчать гвіздки, їх складають так, щоб можна було сісти, а потім дістають і килими, які колись у людей висіли на стінах. Покрили доски, і красота, спочатку сідають, а якщо місця є вільні, то лягають на ніч спати. Дяка нашим завбачливим мешканцям.

А як би зараз пригодилися крісла, що ми колись повивозили на смітник...

13 і 14 березня була вода, але напір малий і тому вона піднімалася тільки до третього поверху. Всі жаліли дати воду, бо ж стоять лічильники. А я всім дозволила приходити – і з нашого під'їзду, і з інших. Навіть зустріла знайомих з того будинку, де базарчик, то і вони приходили. Вода ще була в укритті (медичному будинку), то люди носили і звідти.

Вночі 14 вода перестала поступати.

15.03.22

Розбомбили цукрову фабрику і приватний будинок біля неї. В той час у підвалі того будинку сиділа сім'я Колеснікових (Таня, Ігор і діти Оля та Іра) з нашого під'їзду. Це во-

ни переїхали до своєї куми і жили. У них була вода, то снаряд пробив водяну трубу і вода затопила їх у підвалі. Після бомбових ударів вони мокрі всі прийшли в свою квартиру.

16.03.22

Надвечір дуже грохотало, пішла у підвал. Години дві була у підвалі, а потім пішла додому. Підігріла компот, бо льодяний, зігрілася і лягла одягнута під дві ковдри. Зігрілася, розслабилася, так хочу заснути, а сон не приходить. Хотіла рахувати слоників, так вони розбіглися, а перед очима страшні картинки нашого Чернігова.

Була на дачі. По нашій вулиці є розбите скло у вікнах. У Міши два парники скляні – побиті. У Пономаренко Марії побитий шифер на даху і скло. Трохи далі по їхній вулиці розбитий будинок, влучив снаряд. На нашій дачі тихо. Берізка тягнеться до неба, ніби благає спокою.

О 23-й годині встала, підігріла компоту, попила і тільки лягла, аж два взриви прямо над головою. Таке враження, що будинок завалюється. Бігом взулася, одягнула пальто на ходу, і в підвал. Наші солдати з даху збили їхні ракети, які впали в районі школи. В підвалі сиділа до третьої години ночі. Стала підмерзати спина. Пішла додому. Дома не спиться і не сидиться. О 7-й ранку вийшла у двір. Люди ходять, ідуть в магазин займати чергу, в надії, що пощастить щось купити. Найбільша проблема з хлібом. Немає води і електроенергії, тому не можуть випікати хліб. Хлібзавод частково зруйнували, але у місті є приватні пекарні.

У цей час вийшла Люда Македон і ми разом пішли до базару. Весь час взривались снаряди. Таке враження, що зовсім поруч. Ми дійшли до секунду і в цей час прогримів такий вибух, що ми побігли до дерева і до нього притулилися. Коли трохи затихло, я пішла додому, а сусідка Люда пішла до сина Андрія на Серьожнікова.

Прийшовши додому, зварила рибу, закатала в банку. На вулиці вночі мороз, то продукти у мене висять за вікном. Дома не сидиться, то виходжу на вулицю. Вдень на вулиці сонечко, тепліше, ніж вдома. Прийшлося сидіти з дворовими жінками на лавочці. Розмовляючи про сучасну обстановку, вони несуть такий бред... «На Зеленського треба молитися, а війна почалася через Порошенка та Свиначуків...». У цей час сусідка Люда прийшла від Андрія. Розповіла такі жахливі речі, що страшно й писати. Мабуть, тоді, коли ми з нею ховалися біля дерева, снаряд потрапив у багатоповерхівку біля Градецького, ближче до Боженка. Говорить, що будинок горить, пожежників немає. По проспекту Миру лежать трупи людей. У чоловіка живіт розірваний, а поряд лежить кульочок з продуктами. Трохи далі мертва жінка і молодий чоловік. Коли йшла назад – трупи лежали прикриті тканиною. Від усього горя стає моторошно. Чому так?

Дома з ягід, що розмірзлися, приготувала велику каструлю компоту.

Лягла в надії заснути, але о 21-й годині почали бити Гради. Прийшлося за хвилину вибігти з будинку і бігти в підвал. Гради били до 23-ї години. Скільки їх було випущено, не могла і полічити. Багато, навіть дуже. Чоловіки виходили на вулицю і повернувшись говорили, що полетіли два літаки, але далі, над Черніговом не скидали снаряди. Збити важко, бо дуже хмарне небо, а вони летять дуже низько.

О 24-й годині я з однією сім'єю вийшла на вулицю, щоб іти додому. На вулиці тиша, а в небі ніби гул мопеда. Сказали, що це звуки безпілотної.

Надворі морозчик, небо похмуре, чорне, але яскраво світить повний місяць. Вже небо покрите важкими хмаринками, і тільки одна-єдина зіронька виринає на цьому тлі.

18.03.22

Ранок для мене став добрим, бо приїхав братик Коля. Зараз приїжджає рідко, бо з бензином проблеми і пересуватися містом теж небезпечно. Зв'язку у мене немає ні з ким, бо мій оператор (водафон) не працює. Зараз радієш тому, що бачиш людину живою. У них в одному магазині з'явилося світло, то він зарядив телефон, лайф у місті має зв'язок. Через багато днів прийшлося нарешті почути голос рідненької донечки Наталі. Серце стиснулось, як хочеться їх усіх побачити, обійняти. Як рідко я їм говорила, що їх люблю, що вони для мене – моє життя. Зараз пишу і перед очима спливають епізоди того, як росла моя доця. В першому класі Зоя Володимирівна, з тобою, Наталочка, вивчила дитячу пісеньку (щось про ромашку, мені запам'яталося) і організувала для батьків свято. Для мене був сюрприз і несподіванка, коли ти вийшла і заспівала. Я сиділа, а сльози текли по щоках. Я той момент пам'ятаю завжди.

Коли забрала тебе в Чернігів, то бігала по роботах, а їх у мене було декілька і тобі уваги не приділяла стільки, як потрібно. Не обнімала, не казала, що люблю. Пробач мене хоч зараз.

На сьогодні досить спогадів. Наталочка, Іллюша, Назарчик: я вас дуже люблю і хочу, щоб ви були щасливі. Максима я теж прийняла як рідного, для мене він як син. Дуже хочеться, щоб Аня з Іллюшено були дружною, кріпкою родиною.

18 березня померла моя матуся. Її немає з нами вже 27 років. Ми з Колею поснідали, пом'янули нашу рідненьку неню.

Коля з'їздив на Масани подивитися, чи стоїть будинок Ніни. Розгромили їхній торговий центр і будинок біля нього. Будинок Ніни цілий, він третій від торговельного центру.

Коля привіз в наборі з двох пляшок спиртного. Сказав, щоб після Перемоги ми зібралися і випили за Україну і нас. Дай Боже нам якнайшвидше перемогти рузьку навалу.

19.03.22

Цілий день грохотали снаряди. Годин у 15-00 під гул вибухів пішла в магазинчик біля лікарні, сказали, що там немає черги і є продукти. Так і було, але продукти в тому магазині дуже дорогі. Цукор – 55 гривень за кілограм, децю купила і швиденько прийшла додому. На вулиці обладнаний блокпост. Машини зупиняють і перевіряють документи. Біля лікарні військові риють окопи.

20.02.22

О 6-й годині ранку пішла до «Кварталу» займати чергу за хлібом. Простояли до 12-ї дня, хліба не привезли. Розійшлися. Приходила ще один раз до магазину. Машина привезла яблука, продавали біля магазину, купила 4 кілограми (60 грн). Дома зварила м'ясо і закрила в баночку під кришку-закрутку. Взагалі все добре, тільки болить голова.

21.03.22

До 2-ї години ночі була у підвалі, а потім пішла додому. Сон не приходить. О 6-й годині ранку пішла до «Кварталу» за хлібом. Чергу зайняла за хлібом і в магазин біля «Рошенчику» за продуктами. Годин у 10 купила: 4 кг муки (80 грн.), якісь крупи 1 кг (25 грн. і 30 грн за кг), 2 баночки консерви рибної кілька (20 грн.), сардини в томаті (28 грн.). Ціни тут нормальні. Віднесла додому, прийшла знову, сказали, що хліба не буде. Прийшлось йти додому. У дворі була черга за водою, в надії, що жек привезе, я теж сиділа і чекала, а її не привезли. Розійшлися.

Саме неприємне те, що хліб все ж привозили, а я пропустила. Прийдеться завтра знову йти.

Мобілка розряджена, підзарядити ніде.

Вночі вже морозу немає.

У підвалі сиділа до 21-ї години. Ніби стріляють не сильно, то вирішила йти додому. Сусідки Люда з Валею з другого поверху вирішили залишитися, то додому пішла одна.

22.03.22

Сьогодні день Сорока Святих. За народним повір'ям у цей день прилітають жайворонки. Це день весняного рівнодення. О 6-й годині була вже біля «Кварталу». Чекали хліба до 12-ї години. Привезли, і я купила дві хлібини. Ще купила цілий кілограм карамелей за 80 гривень. Задоволена прийшла додому.

Прийшов Коля. Одразу полегшення і радість, що живий. А потім поговорила з Наталею. Її не хочеться хвилювати нашими бідами, приходиться говорити, що все добре. Їхати я не хочу нікуди, а взагалі дуже важко, особливо морально. Думаєш: і чому через одного ідіота страждає 40-ка мільйонна країна. Уже майже місяць не милася, лазиш по підвалах, прийшовши додому одягнена лягаєш у ліжко під дві ковдри. Я навіть не знаю, чи я сплю, чи просто лежу. Увесь час хочеться спати. Нежить не проходить.

Багато людей виїхало з міста. Вчора були у підвалі і прийшла молода пара з дитинкою-грудничком. Люди говорять, що вчора вона ще вагітна була в підвалі, а сьогодні вже встигла народити і знову тут. Ця жінка сказала, що рано вранці з чоловіком прийшли в облікарню. Вона народила і ввечері її відправили додому. На ніч вона побоялася залишатися дома і прийшла в підвал. Говорять, що завтра чоловік принесе води з колодязя і вони покупають свою дитинку. Як сумно все це бачити і чути. Невже росіяни не бачать, що вони творять? Їм потрібно захопити Україну. Ми, весь народ України, не хочемо до них приєднуватися. Скільки вже загинуло людей у цій війні. Я не знаю, чи буду жива завтра. І так кожен з нас. Мої рідні, я вас дуже люблю, дуже хочу, щоб у вас все було добре. Обіймаю.

23.03.22

Вчора Коля поїхав і через деякий час почалися обстріли міста. Гатили по ЗАЗу. Говорили вчора ввечері у підвалі, що розбомбили декілька приватних будинків. Добре, що люди з тих будинків виїхали раніше. Між тими будинками є колодязь, куди люди того району ходили по воду. Колодязь залишився неушкодженим. Розгромили і асфальтний завод.

Увечері з'явилося світло у 209 та 211 будинках, бо вони на одній лінії з облікарнею. У бомбосховищі 209 теж було світло. Я пішла туди і зарядила мобілку. О 21-й годині пішла додому з Валею та її дівчатами (з другого поверху). Вночі було спокійно. У 5 годин

ранку встала і тицяюсь по дому, а воно грохоче: страшно, не затишно. Годині о 9-й по-дзвону Наталі, якщо буде зв'язок – поговоримо.

О 8-й годині вийшла у двір і взяла, що кинули три бомби і підірвали міст (при в'їзді до Катерининської церкви).

Чернігів бомблять. Приходиться не розслаблятися і вчасно ховатися. Всі дякують воїнам, які обороняють Чернігів від росіян.

Увечері кинули не то ракету, не то бомбу (я не розбираюся) на пивзавод. Пошкодили величезну ємність з аміаком, у нашому районі дуже чутно його запах. У мене з очей почали текти сльози. У підвалі сиділи у масках, змочивши їх водою.

Сказали сьогодні, що у ємності осколком пробило дірку, то її зуміли якось заліпити. Якби увесь аміак потрапив у повітря, то була б катастрофа. Навколо нас багато горіло, дим був страшний. Вранці вже ніякого запаху не було чути, тільки сильний вітер і похолодання. Артилерія не вщухала цілу ніч.

24.03.22 (четвер)

Сьогодні дочекалися трактора з водою. Давали в одні руки 10 літрів. Поки чекали води, Чернігів бомбили, ми зривалися з лавочок і бігли до стіни будинку, нас колотило, потім відпускало.

Найстрашніше те, що ти знаєш, що вони прийшли тебе вбивати.

Згадала вірш Ліни Костенко:

*І жах, і кров, і смерть, і відчай,
І клекіт хижої орди,
Маленький сірий чоловічок
Накоїв чорної біди.*

*Це звір огидної породи,
Лох-Нес холодної Неві.
Куди ж ви дивитесь, народи!!
Сьогодні ми, а завтра – ви.*

Чи прийдеться мені просто жити?

Обнімаю всіх! Перемоги нашому народу і Україні!

З 10.03 у Чернігові немає світла. Сьогодні, 24.03 у нашому будинку з'явилося світло на три години. Телевізор не працює. Дякую комп'ютеру і фейсбуку. Трошки взяла, що робиться в Україні.

25.03.22

Зранку сьогодні майже спокійно. Сходила на дачу. Квітнуть підсніжники. Собаки сусідської не чути, думала, що вони її забрали. Підійшла до її загороді, а вона така нещасна стоїть біля стінки і мовчить. Не знаю, чи її господарі виїхали, а її кинули і випустили, чи ходять і носять їсти... Курей немає. Потім з дачі пішла за лікарню МВС, де ми з Назарчиком їздили взимку на «тарілці» з гірки. В болоті набрала води для туалету. Чоловіки з нашого будинку зробили туалет на вулиці, біля забору.

26.03.22

Сьогодні 31-й день Великої війни.

З 5-30 почали гатити. Вчора підірвали пішохідний міст через Десну.

Учора ввечері були страшні вибухи і чорний дим піднімався в небо десь за цегляним заводом. Все це добре було видно з нашого двору. Сумно, боляче. В голові одне питання: «За що?»

Сьогодні забігла на хвилинку провідати Наташа Якуб. Була в нашому районі. Вдячна їй за турботу.

27.03.22

Сьогодні на вулиці морозчик, іде лапатий сніг. Вітер, холодно. Ходила на дачу. Носила собаці їжу і воду. Зустріла сусіда Мішу, то сказав, що господарі до неї ходять. Вона у куточок забилася і ніяка лежить. Може, її контузило?

Сьогодні майже не стріляли. Ось так почався другий місяць війни.

29.03.22

Вчора цілий день гатили по місту. Особливо під вечір. Сьогодні зранку більш-менш тихо. Сходила на дачу. Позгрібала. А коли дійшла до своєї гірочки, то там розірвався якийсь снаряд. Ямка глибиною 0,5 метра, діаметром – 1 метр, а в центрі ямки якийсь металевий предмет, ніби кубик-рубик з дірочками. Квіти повиривало і порозкидало навколо

(примули, півники...). До нього близько не підходила. Якось передьорнуло, серце сжалось, в горлі ком застряг. Після цього пішла додому, з таким смутком і болем.

Зараз 16-00 і почався знову обстріл. О 18-00 з Людою пішли в підвал. О 20-й ніби тихо. Пішли додому.

В 21-й почалися обстріли страшні, з Градів і поодинокі і так близько, так страшно. Сиділа на кухні. Все це закінчилося в 00-30. Прокрила вікно – тягне запах диму.

Вийшла на вулицю. Біля укриття двоє чоловіків вийшли. Я з ними постояла і пішла додому. Лягати не змогла, до ранку проходила: то колотило мене, то кричати хотілося, то йти кудись хотілося.

30.03.22

Розбомбили центральний базар.

Зранку і цілий день грохотало. Сиділа у дворі під звуки канонади. Ввечері стало тихіше, то лягла і вночі спала. Ось так ми зустріли Теплового Олексія. А в селі в цей день з погребів виносили картоплю для посадки, щоб проростала.

31.03.22

Вчора ввечері зварила борщ. Зібрала березовий сік. Вирішила сходити до Колі. Біля 7-ї години ранку пішла. По Проспекту дуже багато обірваних проводів. Куски проводу, ніби повідрізані, лежать на дорозі. На перехресті Героїв Чорнобиля блокпост. Зупиняють машини.

Дійшла до вулиці Котляревського, а потім пішла дворами. Скрізь побиті вікна у багатопверхівках, на дорозі лежать шматки електропроводки.

Коля був дома. Зробив мені зауваження з обуренням, що шастаю по місту. Поки йшла, були сильні вибухи, але десь далі.

1.04.22

Уже так набридло ходити по підвалах, що на ніч залишилася дома. Вибухів не було, але на душі якось неспокойно. То полежу, то прийду на кухню увімкну плити (щоб погрітися), сиджу. Не спала зовсім.

О 6-20 ранку прогрімів такий вибух, що посипалося скло з вікон у нашому будинку. У мене серце стиснулось, а потім почало мене колотити. Взулась і бігом на вулицю. Добігла до підвалу, аж і Ольга Іванівна біжить. Спустилися у підвал, вона ліхтариком присвічувала, бо темно, сходинки круті. Трохи прийшовши до тьми пішла дивитися, що з вікнами. Наші витримали. Удар прийшовся на той кут нашого будинку, що від лікарні. На I і II поверхах скло з вікон повилітало: у Люди, у Льоні, Ольги Іванівни (в якої син Сашко), у однокімнатній над нами.

Коли Люда узнала, що у нас цілі вікна, мене звинувачувала, що через наш «бункер» у неї вибило скло.

Надворі йде дощ, сумно, холодно. Уже 10 годин, а я не можу ще прийти до тьми від тих вибухів, страху. Сказали, що це була касетна ракета, яка впала біля «Рути», а від неї відлітає 12 касет. Пошкоджені дуже багато по всьому Ремзаводу і лікарні. Ось так і наш будинок постраждав. Майже у всіх квартирах або розбите, або пробите (наче кульками) скло.

2.04.22

Цілу ніч і день ішов дощ. Обстрілів не було. Холодно, сумно, боляче. О 21-й годині у нашому будинку з'явилося освітлення. Але у мене не працює ні телевізор, ні інтернет. Жаль, бо немає ніякої інформації про події в країні.

3.04.22

Стрільняни немає. Просто не віриться, що так може бути, що не треба бігти у підвал.

Сьогодні стояла в чергах. У одній купила 1 кг мойви. У іншій прийшлося стояти довго, але купила курячі стегенця і фарш.

У нашому районі не в усіх будинках уже є світло. Поки стояли у черзі, сходила додому і одній жінці поставила телефон на підзарядку. На вулиці зябло, холодно, дома теж. Робити не хочу нічого.

4.04.22

Місяць і 6 днів Чернігів був в оточенні росіян. Дякую нашим Воїнам, що не пустили ворога в саме місто.

Ходила до брата Колі додому, а потім пішла подивитися, який зараз центр міста. Боляче дивитися, в що перетворили варвари наше квітуче місто...

Ворога вигнали з Чернігівщини на територію білорусі. Впевненості немає, що вони більше не повернуться. Можуть зібрати нові сили – підкріплення і піти в наступ, а також продовжувати запускати літаки і бомбити нас градами з Гомеля.

Люди з дітьми-інвалідами та декілька сімей, в яких розбомбили будинки на ЗАЗі, продовжують жити в нашому підвалі.

У нашому будинку сьогодні з'явилася вода і тиск води хороший, дійде і до 9-го поверху. На верхніх поверхах у нашому будинку не живуть, усі виїхали.

Сьогодні Максим був у Чернігові, рада була побачити. Пропонував мені поїхати з ним до Львова, хоч на 2 тижні, я відмовилася. У мене ж дача. Я ще не посадила примули й півники, хризантеми і півонії, які після вибуху снаряду рознесло по усій дачі. Земля кличе мене.

Дуже скучила за Назарчиком. Коли беру до рук гаманець, щоб розрахуватися за продукти, одразу згадую внучка. На Новий рік, а вірніше на Миколая, мої рідненькі подарували мені гарний гаманець. Мені жалко було його брати і користуватися. Думала, що деякий час полежить, а потім знайду якусь відмазку і віддам Наталі. Назарчик «просік», що гаманець лежить без дії, а я користуюся старим, замусоленим, то він знайшов вихід. Дістав із сумки старий та й переклав у новий усі гроші з одного в інший. Охайно їх склав маленькими ручками і вручив мені. Знайшов місце для карточки, пенсійного і навіть пігулок. Вдячна Назарчику.

5.04.22

Сьогодні відключили воду і електроенергію. На вулиці морозчик, вітер, дуже холодно. У квартирі теж. На душі біль, ком болю у горлі і у серці. Хочеться кудись іти.

Дякую нашим захисникам.

Сьогодні була біля «Кварталу» і їхали наші танки в центр міста. Всі люди вітали воїнів. Я стояла, а сльози текли з очей.

Танків проїхало 5 чи 6 і інша техніка. Воїни нас теж вітали.

Слава Україні! Героям Слава!

